

Wystawę Ludowego Kowalstwa Artystycznego zorganizowała w czerwcu Cepelia przy współudziale Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych. Wystawa odbyła się w salach wystawowych Towarzystwa przy ul. Rutkowskiego. Pokazano przede wszystkim eksponaty zabytkowe, dobierając obiekty najcenniejsze artystycznie. Pochodziły one z zbiorów Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem, Świętokrzyskiego w Kielcach, Muzeum w Lublinie i Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie.

Kieleckie reprezentowały przede wszystkim zawiasy i kraty okienne, lubelskie krzyżyki i kogutki z kapliczek przydrożnych, Podhale — spinki, ciupagi, latarki i kaganki oraz tasaki. Do najpiękniejszych eksponatów należały okucia wozu z Wilamowic pod Warszawą.

Pokazano również prace najwybitniejszych kowali współczesnych. Zgodnie z założeniem wystawy, która miała ukazywać możliwość stosowania tradycyjnego kowalstwa ludowego we współczesnych wnętrzach i architekturze, znalazły się na wystawie także prace artystów metaloplastyków.

Otwarcie wystawy w dn. 14 czerwca połączone było z naradą, w której uczestniczyli etnografowie, architekci, metaloplastycy, a także kilku najwybitniejszych kowali ludowych: Bronisław Pietrak z Gutanowa, pow. Puławy, Mieczysław Biernacik z Zakopanego, Władysław Czaplą z Jabłonicy, pow. Staszów, Edward Miśtarz z Odojna, pow. Kraków. Naradę otworzył referat prof. dr. Romana Reinfussa „Tradycje i sytuacja współczesna ludowego kowalstwa w Polsce”.

Wystawa pn. „Inni — od Nikifora do Głowackiej” otwarta była w warszawskiej „Zachęcie” od 9 do 30 lipca. Organizatorami wystawy byli: Pracownia Badania Sztuki Nieprofesjonalnej Instytutu Sztuki PAN i CBWA. Zgromadzono ponad 350 eksponatów reprezentujących twórczość 54 autorów.

Mianem „Inni” określił autor scenariusza i katalogu wystawy oraz jej komisarz — Aleksander Jackowski — artystów nieprofesjonalnych tworzących na marginesie oficjalnego nurtu sztuki, a reprezentujących bardzo różne środowiska i grupy społeczne. Pokazano rzeźby i obrazy wyrastające bezpośrednio z tradycji sztuki ludowej (Jędrzej Wawro, Jan Lamecki, Franciszek Janeczko, Zofia Barańska, Dorota Lampart). Prymitywne malarstwo robotników i rzemieślników z małych miasteczek i przedmieść wielkich miast (Paweł Stolorz, Paweł Wróbel), twórczość „naiwnych realistów” (Nikifor, Leon Kudła, Jan Rybkowski, Maria Korsak, Lucja Mickiewiczowa); wreszcie artystów, dla których sztuka jest formą wypowiedzi ich filozofii, nurtujących ich obsesji czy najważniejszego, czasem niemal jedyne kontakty z otoczeniem (Edmund Monsiel, Stanisław Zagajewski, Teofil Ociepkó,

malarstwo Sekty Hruszki). Obok ogólnie znanych znalazło się na wystawie wielu artystów niedawno „odkrytych” czy zapomnianych. Do najciekawszych należeli tu ojciec i syn Zegadłowice, Jan Rybkowski, Lucja Mickiewiczowa, Maria Blumenfeld, Marta Michałowska, Bronisław Surowiak.

Interesującą oprawę plastyczną wystawy opracował Henryk Tomaszewski.

Katalog wystawy zawiera ogólny wstęp, wprowadzający w zagadnienie, sylwetki biograficzne poszczególnych artystów charakteryzujące ich twórczość, szczegółowy spis eksponatów oraz ilustracje. „Inni — od Nikifora do Głowackiej”, CBWA, Warszawa 1965, s. nłb. 80, il. 32.

Załowac trzeba, że ta pierwsza tego rodzaju w Polsce wystawa zorganizowana została w pełni wakacji, czyli okresie najmniej korzystnym dla zwiedzających oraz że katalog starannie wydany i zawierający bardzo wiele cennych informacji, których jest jedynym źródłem, wydany został w nakładzie jedynie 700 egzemplarzy. Spowodowało to jego zupełne wyczerpanie już w pierwszych dniach trwania wystawy.

Imprezę kulturalną pn. „Dni Folkloru Polskiego” zorganizowało z myślą o turystach, przede wszystkim zagranicznych, Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki. Dni urządzono na terenach Polski północnej (woj. gdańskie i Kurpie), środkowej (Opoczyńskie i Góry Świętokrzyskie) oraz południowej (Zalipie, Biecz, Podhale). Dni odbyły się w ostatniej dekadzie sierpnia i pierwszej połowie września. Na program ich złożyły się pokazy pieśni i tańca ludowego w wykonaniu zespołów regionalnych, ludowe widowiska obrzędowe, jak „Sobótki” w Świętej Katarzynie, wesele góralskie w Zakopanem, spotkania z artystami ludowymi, wystawy sztuki ludowej (otwarcie stałej wystawy regionalnej w Starogardzie Gdańskim, wystawa połączona z kiermaszem w Opocznie, wystawa sztuki ludowej w Bieczu). W Zalipiu urządzono pokaz chat malowanych.

W Boddzentynie, Opocznie i Bieczu urządzono specjalne jarmarki wzbogacone o eksponaty sztuki ludowej, sprzedawane zwykle jedynie w sklepach Cepelia.

Podobny program zaprezentowano podczas „Tygodnia Kultury Beskidzkiej”, zorganizowanego przez miejscowe władze, a obchodzonego w Bielsku, Wiśle i Żywcu. Wystąpiły w czasie jego trwania regionalne zespoły Cepelia z Cieszyna, Koniakowa, Wisły, Wilamowic, Żywca, a także zaproszone zespoły zagraniczne — czeskie z Zaolzia oraz włoski zespół Borgosesia.

Wystawa fotografii pn. „Kultura ludowa na Śląsku” otwarta była w okresie od lipca do września 1965 r. w Muzeum Górnośląskim

w Bytomiu. Na wystawę złożyło się 95 fotogramów Stefana Deptuszewskiego, ilustrujących zagadnienia budownictwa, urządzenia wnętrza, stroju, zwyczajów i obrzędów ludowych, typowe zajęcia ludności, zagadnienia transportu. Pokazane na wystawie zdjęcia wykonane zostały w czasie badań terenowych, jakie Muzeum prowadzi systematycznie od 10 lat, a w których S. Deptuszewski stale uczestniczy. Wystawa eksponowana będzie w ciągu dalszych miesięcy 1965 r. i w roku następnym we wrocławskim i toruńskim Muzeum Etnograficznym oraz w muzeach regionalnych na Śląsku a także w Białymstoku.

We wrześniu otwarta była w Białymstoku wystawa ludowego zdobnictwa Białostockizny, zorganizowana przez Muzeum w Białymstoku. Pokazano palmy wielkanocne, pisanki, „przepiórki” ustawiane na ryżkach, korowaje weselne, także figurki z szopek, same szopki i gwiazdy bożonarodzeniowe.

Na przedmieściu września i października również w Białymstoku czynna była wystawa pn. „Sztuka użytkowa”, prezentująca twórczość w tym zakresie artystów plastyków, twórców ludowych i amatorów na terenie woj. białostockiego. Organizatorami wystawy byli ZPAP i Cepelia w Białymstoku. Jeśli chodzi o sztukę ludową pokazano prace 24 twórców z zakresu plecionkarstwa ze słomy i korzeni, maty słomiane, ceramikę i wyroby drewniane (różnego rodzaju naczyń).

Z okazji wystawy wydano katalog-składankę, opracowany, jak i scenariusz wystawy, przez Zygmunta Cieślewskiego. Zawiera on krótkie wprowadzenie w tematykę, spis autorów eksponatów oraz 7 fotografi.

We wrześniu otwarta była w sali Liceum Ogólnokształcącego w Zambrowie wystawa pn. „Sztuka ludowa powiatu zambrowskiego”. Organizatorami wystawy byli: Muzeum w Białymstoku, Wydział Kultury PWRN w Białymstoku i PPRN w Zambrowie. Pokazano eksponaty z zakresu meblarstwa i sprzętów gospodarskich, tkactwa, stroju, kowalstwa, rzeźby i plastyki obrzędowej. Wystawę poprzedziły badania terenowe, zorganizowane z ramienia Muzeum, w czasie których wytypowano większość eksponatów. Katalog-składanka, opracowany przez scenarzystę wystawy Zygmunta Cieślewskiego, zawiera artykuł omawiający sztukę ludową w Zambrowskiem oraz 4 fotografie.

Wystawę pn. „Ludowy haft szamotułski” urządziło we wrześniu Muzeum Ziemi Szamotułskiej w Szamotułach w halu miejscowej Biblioteki Publicznej. Wystawa zorganizowana z okazji „Dni Szamotuł” i odbyła w tym czasie sesji popularnonaukowej czynna była do końca 1965 r. i cieszyła się dużym powodzeniem wśród miejscowej ludności.